

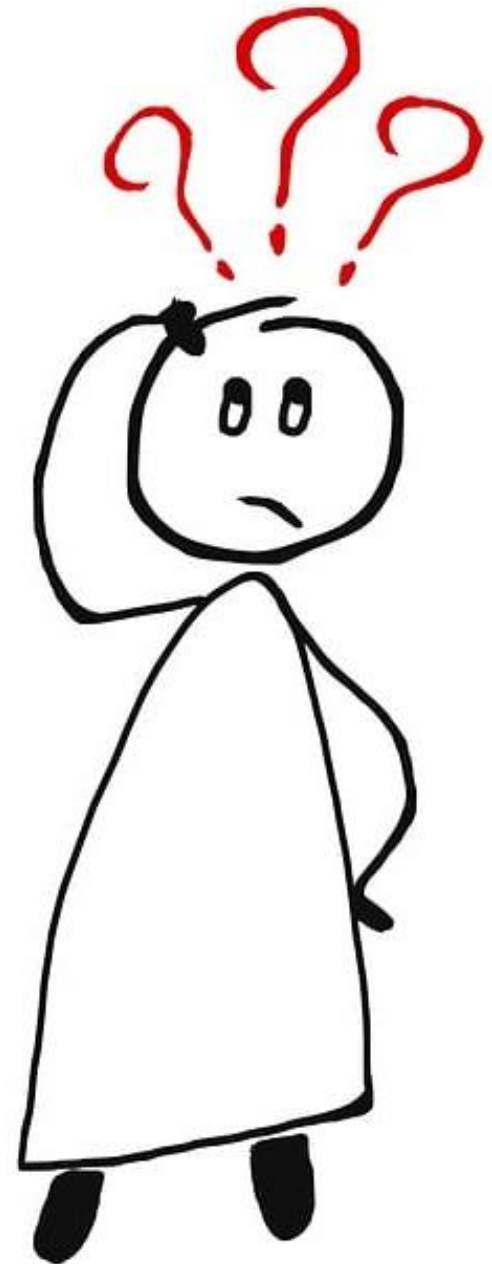

LÄSUNDERVISNINGENS SVÅRIGHETER OCH FRAMGÅNGAR

En kvalitativ studie av lärares förståelse av läsundervisning
Anna Gustafsson

Min egen berättelse

- Hur ska jag kunna lära alla elever att kunna läsa?
- Kurser i läs- och skrivsvårigheter i kombination med andra specialanpassade behov
- Kurser i NPF
- Sen då?
- Didaktik!
- En studie av lärares upplevelser och förståelse av läsundervisning

- En problematik i att lärare ska utforma sin läsundervisning utifrån alla elevers behov. Tid och fokus till de som behöver tas från andra elever. (Aspelin, 2012)
- En textbaserad skola som kan skapa lust att lära sig att läsa, osäkerhet och otrygghet. (Samuelsson, 2009)
- Lärare behöver tidigt upptäcka elevernas svårigheter för att variera sin undervisning. (Torgesen, 1998)
- Läroplanen (Lgr22) för grundskolan (2022)- skolan ska ge alla elever möjlighet att lära sig att läsa. Saknas ett hur! (Skolverket, 2022)
- Lärare lämnas att själva hitta en läsundervisning som erbjuder alla elever en god läsundervisning, (Skolverket, 2022)
- **Hur kan läsundervisningen utformas och varieras så att alla elever, med sina unika förmågor, kan tillgodogöra sig läsundervisning?**

Problemområde

- Att presentera en möjlig förståelse för lärares upplevelser av sin läsundervisning.
- Hur upplever lärare sin läsundervisning?

Syfte och frågeställning

- Matteus-effekten. (Mathes och Torgesen, 1998)
- Stödinsatser tar tid från ordinarie undervisning. (Vaughn, 1996)
- "En tragedi av högsta rang"- stödundervisning eller preventiv undervisning? (Mathes och Torgesen, 1998)
- Läraren är den främsta nyckeln till elevernas läsinläring. (Snow och Juel, 2005)
- Läraren behöver behärska olika läsinlärningsmetoder. (Fridolfsson, 2020)
- Positiva upplevelser. (Gärdenfors, 2010)
- Motivationens betydelse, självbild och självförtroende. (Edfeldt, 2019)

Bakgrund

Fortsättning
Bakgrund

- Lärare anstränger sig för att bygga elevens självkänsla - vill inte peka ut någon elev – läsundervisningens individanpassas ej- den systematiska läsundervisningen uteblir (Alatalo, 2011).
- Centrala faktorer- Elevens tro på sig själv och hens motivation är avgörande = utmaning för läraren att hitta rätt läsmaterial. (Skolverket, 2021-2022)
- Lärarens attityder mot eleven. Orimliga krav och misslyckanden – utebliven läsinlärning. (Carlsson Kendall, 2010)
- Det finns ett behov av att involvera lärare i forskningen som rör läsundervisningen. (Kincheloe, 2012)

Fortsättning
Bakgrund

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study)

- Sedan PIRLS 2016 fram till 2021 har svenska elever minskat sina resultat.
- Andelen svenska elever som inte når upp till lägsta nivån har dubblerats sedan 2016 och andelen som presterar på högsta nivå är oförändrad.
- Skolverket (2023) skriver att det är elevernas hemresurser som är den starkaste faktorn till resultatet.
- Rapporten visar vidare att svenska elever läser mer idag än 2016.

Fortsättning

Bakgrund

- Både motivation, självförtroende i sin läsning och hemresurser kopplas samman med den nedåtgående trenden.
- Skolverket (2023) redovisar att lärarna upplever en begränsning i läsundervisningen av elever som saknar grundläggande läskunskaper.
- Även elever i behov av anpassningar i sin läsundervisning beskrivs begränsa lärarnas läsundervisning. Detta visar sig extra tydligt i de skolor där eleverna saknar goda hemresurser.
- Resultatet kan inte kopplas samman med lärarnas utbildningsnivå då lärarna som deltagit i PIRLS har lika hög utbildning.

- Elevens förutsättningar till läsinläring:

Lärare är beroende av skolans tillgångar till resurser

Tid är en "lyxvara"

Skolans organisation förutsätter att lärare är detektiver

- Psykisk hälsa

Relationer lärare-elev och lärare-vårdnadshavare

Motivationen behöver ombesörjas av läraren

- Varierad undervisning

Lärare vänder och vrider på sig själva

Kartläggningar- pappersprodukt eller hjälpmedel?

Behovens omfattning står ej i realitet mot vad skolans organisation kan hantera

Läsundervisningen behöver bygga på en elevgrupp och inte utifrån individer

Sammanfattning
av empirin utifrån
tre teman

- Lärare upplever sin läsundervisning utifrån svårigheter och framgångar
- En svårighet kan upplevas som en framgång och en framgång kan upplevas som en svårighet

Till exempel:

"Resurser" upplevs som både en svårighet och en framgång.

"Kartläggningar" upplevs både som en svårighet och en framgång.

Tolkningsresultat

- Goda relationer lärare-elev
- Lustfylld läsundervisning
- Tid och resurser
- Olika läsundervisningsmetoder
- Kartläggningmaterial
- Budget skapar uppfinningsrikedom

Framgångar

- Eleven bemöts utifrån sina egenskaper och inte utifrån en eventuell diagnos.
- Läsundervisning i helgrupp, undervisningsmetoden anpassas inte utifrån elevens svårigheter utan en och samma metod används till hela gruppen.
- En individuell elevsyn resulterar inte i en anpassad läsundervisning och alla elever får inte sin rättmätiga läsundervisning.
- Resurser
- Psykisk ohälsa
- Mäta kunskaper- jämföra elever- annorlunda.
- Nya metoder- tar mycket tid att implementera- leder inte till önskat resultat- elever mister sin läsundervisning.
- Prioriteringsfråga- eleven eller gruppen.
- Varierad undervisning – kombination i att möta individens behov och elevgruppens behov-ett försök att bortse från individens annorlunda.
- Lärare vill kunna påverka sin läsundervisning mer.
- Uppgivenhet

Svårigheter

- Individualpsykologiskt paradig- elevens psykologiska förutsättningar i centrum. Fokus på att mäta, beskriva och studera läsfärdigheten hos individen.
- Socialinteraktionistiska paradigmet- beskriver läsandet som delar av en människas totala kommunikation- samtalandet, läsandet och skrivandet. Vill visa att sociala sammanhang har betydelse när vi väljer vad vi läser, skriver och lär.

Resultat i relation till det individualpsykologiska- och det socialinteraktionistiska paradigmet

Vad innebär detta för eleven med lässvårigheter?

	Individualpsykologiska paradigmet	Socialinteraktionalistiska paradigmet
Elevens förutsättningar till läsinlärning	<p>Fokus på elevens färdigheter och läraren utgår från dessa och skapar en individuell läsundervisning.</p> <p>Riskerar att tappa fokus på elevens hälsa då fokus ligger på färdigheter. Eleven ges inte samma förutsättningar som sina kamrater.</p> <p>Budget och resurser tillåter inte alltid detta och då får eleven inte sin läsundervisning.</p>	<p>En god lärmiljö anses främja elevens läsinlärning.</p> <p>Inkludera alla elever i helklass. Den elev som inte klarar av detta sammanhang utvecklas inte i sin läsning.</p> <p>Budget och resurser tillåter inte alltid detta och då får eleven inte sin läsundervisning.</p>

- Enligt den individualpsykologiska paradigmet kräver eleven med lässvårigheter god tillgång till enskild undervisning som i sin tur kräver tillgång till resurser. Å andra sidan förespråkar det socialinteraktionalistiska paradigmet att läsinlärning sker i samband med andra. I en sådan kontext kan inte elevens förutsättningar till läsinlärning tillgodoses.
- Resultatet blir att oavsett rådande paradigm riskerar eleven med lässvårigheter att inte få sin rättmätiga läsundervisning tillgodosedd.

Ett moment 22

- Forskning och praktik i läsundervisning kan för nu inte mötas.
- Forskningen förespråkar läsundervisning som praktiken inte har förutsättningar till. Detta beror på vilket paradigm som råder och vilka olika förutsättningar som varje praktik har.
- Ett gap mellan teori och praktik där tillgången till resurser är avgörande.
- Sveriges skolor erbjuder inte en jämlik skola och elever får inte sin rättmätiga läsundervisning.

Studiens slutsats

Slutsats

Lärares kapacitet går till spillo när olika paradigmer och organisationer inte tillåter lärares upplevelser komma till sin rätt. Lärares kunskaper och erfarenheter behöver lyftas fram - en sten i konstruerandet av bron mellan teori och praktik.

Tack för att ni lyssnade på mig